

Het is alweer de derde zondag van Advent.
En de voorbereidingen voor kerstmis beginnen al goed op gang te komen.
Het koor waarin ik zing geeft volgende week een kerstconcertje.
We oefenen de mooiste oude liederen

- *Ein Kindlein ist uns heut geboren
een kindje is ons heden geboren
een kleine zoon heeft God voor ons uitverkoren
hij, hij verlost ons van de helse pijn
hij helpt ons uit onze nood
God is met ons
en daarom zingen we vrolijk en blij
Gloria in excelsis Deo*

Naast mij hoor ik Ellen zingen
haar kleinzoon van 8 ligt al maanden in het ziekenhuis
na een ernstig ongeluk
hij is verlamd en hij heeft pijn
en zijn familie met hem - helse pijn
In het ziekenhuis doen ze alles wat ze maar kunnen
maar die pijn, die kunnen ze niet wegnemen
heeft Ellen me net verteld.

En nu komt dat vrolijke kerstliedje ineens heel anders bij me binnen.
Ik denk aan het kind in het ziekenhuis
aan zijn grootmoeder naast me.
Is het niet een schandaal om zo opgewekt te zingen
van verlossing?
Harteloos zelfs.
Het is dezelfde schaamte die mij overvallen zal als we straks met Kerstmis
gezellig van de vrede op aarde zingen.
Jullie zullen dat mogelijk ook kennen;
die twijfel en die onzekerheid:
altijd maar weer zingen en spreken over hoop en verwachting
over een vreugdevolle toekomst die boven het droeve heden zal uitgaan,
over licht dat in de wereld komt.
En we zien alleen maar vuur van bombardementen
vurige haat die weer haat oproept
Dooft de hoop niet, langzamerhand ? Verdort je geloof niet ?
Prachtig hoor, dat aansteken van adventskaarsen,
maar verwordt dat niet tot een hol gebaar ?

Deze zondag van derde Advent heet: zondag Gaudete, Weest blij !
En voor deze zondag stond er in het vorige liedboek een mooi lied dat jullie
vast ook dikwijls gezongen hebben met een feestelijk en krachtig refrein:

weest blij, weest blij , Hij is nabij , Emanuel - God is met ons

Hoe zo : Nabij ?

Is dat ook niet de grote vraag van Johannes over wie we vanmorgen in het evangelie lezen ?

Bent u het die komen zou, of hebben we een ander te verwachten ?

Johannes.

De Doper wordt hij genoemd.

Letterlijk 'een roepende in de woestijn' was hij.

Maar ook figuurlijk. Hij was een man die doordrongen was van de visie dat het leven zoals het in zijn dagen geleefd werd niet het einde was.

Een man van charisma die misschien, als hij het allemaal wat makkelijker had genomen, een best leven als adviseur geestelijk leven aan huis van de rijken had kunnen hebben.

Maar hij zocht de woestijn op -

alsof hij een leerzaam spel speelde

Jullie denken misschien dat je er al bent, dat je achterover kan leunen dat zei hij tegen wie het goed hadden.

Aan al wie het niet goed hadden

maakte hij met zijn woestijnleven duidelijk:

denk toch niet dat er voor jullie en je kinderen niets anders kan zijn dan dit dorre vreugdeloze bestaan

Zo begon hij opnieuw in de woestijn, als was hij Mozes

op zoek naar het beloofde land

En het grappige was dat ze allemaal kwamen meedoen

ze kwamen uit de stad en uit hun dorpen

en ze lieten zich door Johannes dopen in de Jordaan

alsof ze opnieuw de grens wilden overstekende het beloofde land

alsof ze een nieuw begin wilden maken.

Zo heeft Johannes het aloude verlangen waar heel het Eerste Testament vol van is weer in de mensen wakker geroepen.

Verlangen **en** verwachting dat het anders kan zijn in onze wereld dan de vijandschap en de harteloosheid die nog altijd heersen.

Misschien was dat lied van de profeet Jesaja, dat we vandaag lezen,

' *de woestijn zal bloeien als een roos* ' wel zijn lijf-lied.

Als stem van heel die profetische traditie verlangt hij hartstochtelijk naar de grote schoonmaak:

naar de Messias met de bezem en de bijl en de zeef die alle onzuiverheid de wereld uit zal jagen. Hij ziet uit naar een die sterker is dan hij.

Als Jezus verschijnt, zegt iets hem dat dit de Komende is.

Maar Jezus is die wel sterker ?

Hij zwaait niet met een bijl aan de wortel van de bomen

en hij lijkt wel meer van het kaf te houden dan van het koren.

Hij roept op tot inkeer maar hij is ook vol mededogen voor de zwakken en de kleingelovigen. Alles aan hem is anders dan verwacht.

Is Jezus wel de Messias die komen zou ?

...

Johannes.

Hij is het summum van gelovig verlangen,
maar hij heeft geen idee van hoe het zal zijn.

En zo wordt hij dan ook de stem van de twijfel.

Vind je het gek. Hij zit inmiddels in de gevangenis en zijn hoop is de grond ingeboord. In het donker van zijn cel vraagt hij zich af waar hij achteraan is gelopen.

In zijn wanhoop kunnen wij onszelf herkennen
zijn vraag is onze vraag:

Bent U er of bent U er niet ?

Bent U daar waar die man van Nazareth zijn weg gaat ?

Jezus en Johannes, verwante zielen zijn het.

Eenzelfde verlangen, eenzelfde vuur voor het Koninkrijk van de vrede verteert hun hart.

Toch hoor je in de toon van hun verkondiging een hemelsbreed verschil.

Nico ter Linden heeft dat ergens mooi omschreven:

De toon van Johannes is vol daadkracht en to the point.

Bereid de weg des Heren, doet boete. Beween je oude leven, doe het weg,
dompel je onder in het reinigende water en sta dan op - tot een nieuw leven.
Johannes was een asceet. Van hem wordt verteld dat hij niet at en niet dronk

Jezus kwam op het marktplein van de mensen en ze liepen te hoop om hem te horen, te zien, aan te raken.

Van hem wordt verteld dat hij at en dronk. Hij brak het brood, deelde de wijn.
'Laat ons eten en drinken en het leven vieren, wij zijn in tijd en eeuwigheid bij God geborgen. En ga de straten en de stegen in en nodigt een ieder aan het feestmaal van het geloof.'

Wij zijn in tijd en eeuwigheid bij God geborgen

Klinkt die 'wetenschap' door als Jezus Johannes antwoord geeft op zijn vertwijfelde vraag?

Als Jezus hem erop wijst hoe in zijn spoor mensen nieuwe moed vinden, met andere ogen naar de wereld kijken ...

Tekenen van het Koninkrijk zijn het, doven horen de woorden van gerechtigheid en trouw helder in hun oren en wie verlamd van angst was kan toch verder...

Het evangelie vertelt ons niet of dit antwoord Johannes heeft kunnen troosten.
Hoe zou het ook, in zijn gevangenis ?

En toen dacht ik aan een ander bevlogen mens in de gevangenis.

Ik noem u: Dietrich Bonhoeffer, de Duitse dominee en theoloog die in de Nazi-tijd omwille van zijn verzet in de gevangenis in Berlijn terecht kwam en die daar ook nooit meer levend uit is gekomen.

Deze zomer las ik nog eens in de gevangenisbrieven die van hem bekend zijn geworden onder de titel: Verzet en overgave.

Nu vroeg ik me af of hij misschien juist in de Adventsdagen in de gevangenis iets geschreven had en wat dan.

En dit is wat ik vond: Een brief aan zijn ouders, 17 december 1943.

*Hoe sterk ik verlang naar de vrijheid en naar jullie allen
hoef ik wel niet te zeggen.*

*Maar jullie hebben ons tientallen jaren zulke mooie kerstvieringen gegeven,
dat de dankbare herinnering daaraan sterk genoeg is,
om ook een donkerder Kerst te verlichten.*

*in zulke tijden wordt pas goed duidelijk, wat het betekent een verleden en een
innerlijk erfgoed te hebben, die niet wordt aangetast door toeval of wisselende
tijdsomstandigheden.*

*Weten dat je gedragen wordt door een traditie van eeuwen geeft je, bij alle
moeilijkheden die zich voordoen, het zekere gevoel van geborgenheid.*

En dan komt er dit:

*Christelijk gezien, kan Kerst in de gevangenis geen bijzonder probleem zijn.
Waarschijnlijk wordt in dit huis echter en zinvoller kerst gevierd, dan daar waar
dit feest niet meer is dan een woord.*

*Dat ellende, pijn, armoede, eenzaamheid, hulpeloosheid en schuld in Gods
ogen iets heel anders zijn dan in het oordeel van de mensen,
dat God zich juist toebuigt naar datgene waarvoor de mensen het hoofd
afwenden, dat Christus geboren werd in een stal omdat er nergens plaats voor
hem was in de herberg -*

dat begrijpt een gevangene beter dan een ander.

*Voor hem is het werkelijk een blijde boodschap en gelovend weet hij zich
opgenomen in de gemeenschap van de christenen, die alle grenzen van tijd en
ruimte doorbreekt. Dan verliezen muren van de gevangenis hun betekenis.*